

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 8 Şubat 2012

IMF'nin Türkiye Değerlendirmeleri

IMF'nin IV. Madde değerlendirmeleri çerçevesindeki Türkiye Raporu geçtiğimiz günlerde yayımlanmıştı. Türkiye ekonomisinin dış dengelerinde önemli kırılanlıklar olduğunu işleyen rapor, resmi çevreler tarafından alelacele, “işte faiz lobisi” söylemleriyle gündem dışına itilmeye çalışıldı.

IMF'nin Türkiye ve gene olarak hemen bütün gelişmekte olan piyasa ekonomilerine bakış açısının “yüksek faiz” ve “sermaye hareketlerinin serbestliğine” dayandırıldığını; Türkiye ekonomisinin de 2001 krizi öncesi ve sonrasında IMF programları aracılığıyla bir yüksek faiz ve ucuz ithalat cennetine dönüştürülerek, spekülatif-yönlü büyüme cenderesine sıkıştırılmış olduğunu bu satırlarda defalarca vurgulamış idik. Dolayısıyla, hükümetin “yüksek faiz karşıtı” değerlendirmelerine sempatiyle bakmakla birlikte, asıl kaygının IMF raporunda dile getirilen dış dengesizliklerin ve kırılanlıkların ucuz iktisat popülizmi yoluyla göz ardı edilmesine yönelik olduğunu tespit etmekten de geri duramıyoruz.

IMF Raporu daha ilk paragrafında “sert” bir durum değerlendirmesiyle açılmaktadır:

“2008-09 krizi ertesindeki dinamik geri dönüş, üretimi kriz öncesine göre çok daha yüksek bir düzeye getirmiştir. Ancak, gevşek makroekonomik politikalar ve rekabet açığında oluşan büyük gedikler, yurt içi talebin kredi-finansmanına ve ithalata dayalı olarak aşırı genişlemesine yol açmıştır. Kısa dönem borçlanma ve diğer oynak finansman biçimlerine dayalı cari işlemler açığı yükselmiştir. Türkiye'nin 2001 sonrasında zorluklarla biriktirmiş olduğu dayanıklılık, son dönemdeki dengesiz büyüme neticesinde zayıflamış durumdadır.”

Türkiye ekonomisindeki dış dengesizlikler, özetleyerek aşağıdaki tabloda aktardığımız üzere, IMF Raporu'nun 15. sayfasında net bir şekilde sergilenmektedir.

	2008	2011 Tahmin
Cari denge / Milli Gelir	-5.7	-10.2
Dış Borç Stoku / Milli Gelir	38.4	42.9
Kısa Vadeli Dış Borçlar (Milyar \$)	53.1	94.1
Kamu Sektörü Brüt Borçlar / Milli Gelir	39.5	39.1
Finans-dışı Kamu Kesimi Birincil Bütçe Dengesi / Milli Gelir	0.1	-1.3
Şirketler Kesimi Net Finansal Varlıklar / Milli Gelir (1)	-16.8	-19.4
Hanehalkları Kesimi Net Finansal Varlıklar / Milli Gelir (1)	22	21.2
Şirketler Kesimi Döviz Pozisyonu (Milyar \$) (1)	-80.4	-119.3
Hanehalkları Kesimi Döviz Pozisyonu (Milyar \$) (2)	58.2	56.4
(1) 2011 verisi ikinci çeyreğe aittir.		
(2) 2011 verisi üçüncü çeyreğe aittir.		

Derlediğimiz veriler, Türkiye ekonomisinde gerek şirketler, gerekse de hanehalkları kesiminin net finansal varlıklarında ve döviz pozisyonlarında 2008 krizi öncesine göre sert bir bozulma olduğunu belgelemektedir. Özellikle şirketler kesiminin döviz pozisyonunda gözlenen bozulma dikkat çekicidir. Bu bozulma, kuşkusuz, kısa vadeli dış borç stokundaki üç sene içerisinde dolar bazında neredeyse iki misline varan sıçramanın ve cari işlemler dengesinde milli gelire oran olarak iki misli artışın bir diğer yansımasıdır.

Türkiye ekonomisi 2010 ve sonrasında küresel ekonomideki ucuz kredi bolluğuna dayanarak yeni bir spekülatif büyüme konjonktürüne sürüklenmiştir. Türkiye'nin 1990-sonrası iktisadi tarihçesi bu tür konjonktürel büyüme dalgalarının nasıl hüsrarla sonlanmış olduğuna dair örneklerle doludur.

IMF Raporu, daha ikinci paragrafında bu sorunu (*bizim gözleyebildiğimiz kadarı ile belki de ilk kez*)

“sermaye girişleri bol iken büyüme güçlü seyretmekte; sermaye hareketleri yön değiştirdiğinde ise ekonomi daralmakta, Türkiye’yi genişleme-daralma çevrimlerine mahkum etmektedir”

sözleriyle itiraf etmektedir. Sorun artık “faizlerin yükseltilip, yükseltilmeyeceğine” dayalı kısa dönemli istikrar sorusunu çoktan aşmış, Türkiye ekonomisinin sürdürülebilir ve küresel finans sermayesinin dayatmalarından bağımsız bir ekonomi politikası izlemesinin artık giderek olanaksızlaştığı bu yapının sorgulanmasına dayanmıştır.